

Kirjailijan ura alkoi Värmälän kylästä.

Täältä torilta lähti bussi juhannustansseihin.

Klassillinen lyseo.

1. Kirjailijaksi: Teisko

Ensimmäiset Salaman teokset kypsyivät Kämmerniemen Värmälän kylässä. Salaman suvun asuttaman talon yläkerrassa. Kotitalon ohi kulkee kirjailijalle omistettu Salamantie. Samalla seudulla asui toinenkin tuleva kirjailija, Jorma Kannila. Pojat olivat mukana myös paikallisen urheiluseuran Värmälän Kannon toiminnassa. Seura järjesti kuuluja tansseja läheisellä seurojentalolla, joka oli tuolloin maamiesseuran omistuksessa.

2. Puhelinkoppi, Keskustori. Bussi kaupungista tansseihin lähti kuvan puhelinkopin läheltä myös Salaman romaanissa *Juhannustanssit*. Tampereen keskustasta on entiselle seurojentalolle matkaa noin 30 km.

3. Klassillinen lyseo, Tuomiokirkonkatu 5. "Klasu" oli Hannun opinaho vuosina 1948–54. Työläistäustaisia oppilaita oli koulussa yllättävän paljon. Koulunkäynti jäi kuitenkin kesken. Äidinkielen opettajana toimi Eino Arohonka, kirjailijanimeltään Aaro Honka. Myös kirjailijat Lauri Viita, Jussi Kylätasku, Jorma Kannila ja Jouko Turkkola olivat Klasun kasvatteja. Kannila toimi koulussa myöhemmin myös äidinkielen opettajana.

4. Suomen Pankin talo, Hämeenkatu 13. Hannun isä oli työporukoineen sähköistämässä Suomen Pankkia, jossa uurastavat myös monet *Sinä näkijä missä tekijä* -romaanin henkilöihahmot. Näistä Santtu Salminen on Sulo Salaman kuvitteellinen vastine: porukan suulas nokkamies ja nuorempiensa luottohenkilö. Sakissa on mukana myös Lonkasan Jaska, kaksoisagentti. Jaskan kirje, "tunnustus", on olemassa vain romaanissa, ei todellisuudessa.

5. Laikku, Vanha kirjastotalo, Keskustori 4. Vanha kirjastotalo on paikka, jossa Salaman kirjailijanura sai ratkaisevan startin. Tammikuussa 1961 Tuomas Anhava saapui sinne tapaamaan nuorta kynäilijää, jonka runoja hän oli saanut luettavakseen. Tutustuttuaan myös Salaman novelleihin Anhava hankki Salamalle puolen vuoden kuukausikorvauksen Otavasta, tulevia teoksia vastaan. Laikussa kokoontui myös kirjastonjohtaja Mäkelän piiri, johon kuuluivat seudun merkittävät kirjailijat kuten Linna ja Viita.

6. Raatihuone, Keskustori 10. Raatihuoneen putkat olivat kadun alla. Siellä joutuivat vierailemaan monet 1940-luvun vastarintaliikkeen jäsenet niin fiktiivisessä kuin tosielämässäänkin. Hannun isä oli yksi kuulusteluja varten pidätetyistä. Hänet vapautettiin pian. Kaikille ei käynyt yhtä hyvin.

7. Mustanlahden satama, Paasikivenkatu 2. Mustanlahden satama esiintyy esimerkiksi Salaman esikoisromaanissa *Se tavallinen tarina*. Satamasta oli laivayhteys Teiskon Kämmerniemeen. Mustanlahden satama-altaasta löytyy myös henkilöihahmo Orvokki romaanissa *Minä, Olli ja Orvokki*. Läheinen Amurin kaupunginosa oli työläisten asuttama alue, jossa myös Väinö Linna asui.

8. Tikutehtaanrinne 1. Täällä toimi repäisyauha-verstas, jonka toimintaan Santtu Salminen osallistuu romaanissa *Minä, Olli ja Orvokki*. Rakennus on punatiilinen tehdasrakennus, tyypillistä tamperelaista perinnettä.

9. Pispalan Pulteri, Pispalan valtatie 23. Pulteri on kuuluisa kulttuuriravintola, joka on ollut paikallaan vuodesta 1968. Sen seinillä riippuu alueen maineikkaiden kirjailijoiden tekstejä. Siellä Hannukin toisinaan istui etenkin 1980-luvulla, jolloin hän asui uudestaan Pispalassa. Helsinkiin hän palasi kuitenkin jo vuosikymmenen lopulla.

10. Pispalan haulitorni, Haulikatu 8. Vuonna 1908 rakennettu haulitorni tunnetaan Pispalan maamerkinä ja symbolina. Sen juurella oli Hannun isovanhempien koti ennen Hannun syntymää. Haulitorni esiintyy myös Katariina Lillqvistin ohjaamassa palkitussa animaatiiossa *Uralin perhonen* (2008), joka perustuu Lillqvistin ja Salaman käsikirjoittamaan samannimiseen kuunnelmaan (2004). *Uralin perhonen* on balladi, joka pohjautuu pispalalaiseen kansanperimään ja legendoihin Mannerheimista. Animaatiosta nousi kohu, koska sen katsottiin häpäisevän Mannerheimin muistoa.

11. Hyhkyn urheilukenttä, Hennerinkatu 6. Hyhkyn jalkapallokentällä pelatessaan Hannu kuuli kirjoituskoneen rätiää. Joku pojista tiesi, että "Late kirjoittaa". Lauri Viita asui kentän lähellä, ja hänestä tuli Hannulle paikallinen esikuva. Hannu harrasti jalkapalloa, jonkin verran myös koripalloa. Seura oli tietysti Pispalan Tarmo.

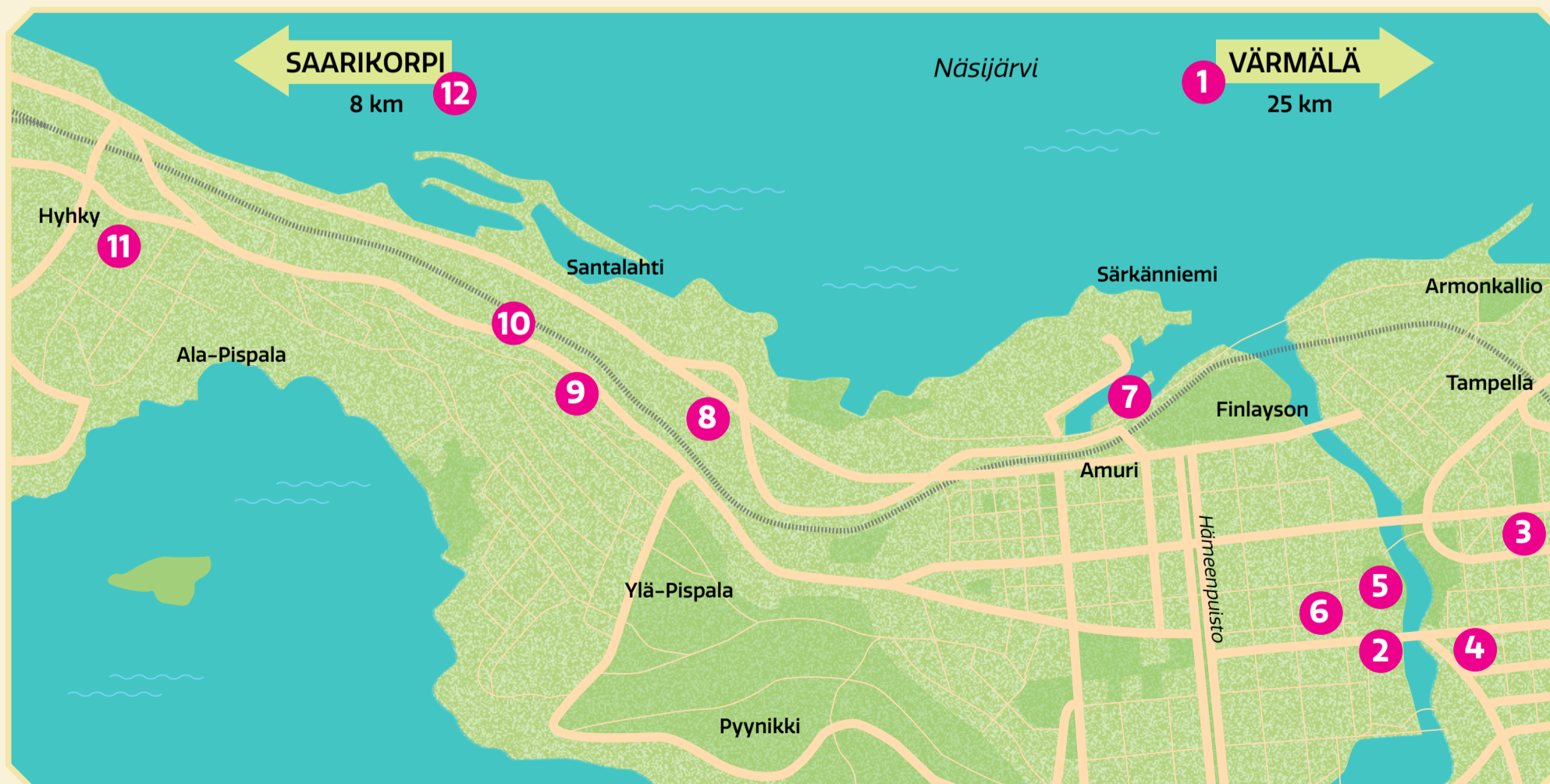
12. Saarikorven hautausmaa, Rauhantie 21. Lamminpään Saarikorven hautausmaalle haudataan *Sinä näkijä missä tekijä* -romaanissa nuori tamperelainen vastarintamies Taisto Tammelund. Hautausmaan lähistöllä on myös Taiston mahdollisen esikuvan kotitalo, jonka kellarista poliisi tavoitti ryhmän johtajan Pellervo Takatalon loppusyksyllä 1942. Takatalosta muokkautui Salaman romaanien Pekka Toivola.

Pispalan kirjailijoiden rentoutumispaikka.

Salaman nuoruuden keskeinen paikka.

Hannu Salama 11-vuotiaana, jolloin hän aloitti Klassillisen lyseon.

Työryhmä:
Milla Peltonen ja Teppo Sulonen (teksti), Pertti Salo (kuvat), Jussi Niinenmaa ja Markku Uusiniemi